

Ire per mundum – seria wydawnicza Franciszkańskiego Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej – t. 1: *Ewangelizacja, ekumenizm, charyzmat franciszkański* (Warszawa 1994), t. 2: *Franciszkanizm w spotkaniu z duchowością Kościołów Wschodnich* (Warszawa 1996), t. III: *Głoszenie Ewangelii w Europie Środkowowschodniej* (Warszawa 1999).

Czytelnik może być zaskoczony rekomendacją książek, które ukazały się ponad 10 lat temu. Trzeba jednak od czasu do czasu przypominać dzieła, które wydrukowane były „kiedyś”, a dziś wciąż są aktualne i ważne. Niewątpliwie dziełami takimi są te, które opublikowane zostały w ramach serii *Ire per mundum*, zainicjowanej przez Franciszkańskie Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej z siedzibą w Warszawie. Oprócz szkiców autorskich seria ta prezentuje zbiory dokumentów z zakresu dialogu międzywyznaniowego, które w niniejszej prezentacji zostaną niżej szczegółowo wypunktowane. Seria *Ire per mundum* winna być dostrzeżona przez wszystkich tych, którym bliska jest troska o jedność między chrześcijanami różnych Kościołów i wspólnot chrześcijańskich. Jedność ta wytycza drogę do jedności ogólnoludzkiej, do zgody i porozumienia ludzi różnych tradycji religijnych, a także ludzi poszukujących, wątpiących czy niewierzących. *Ire per mundum* ma wymiar na wskroś ekumeniczny, ze szczególnym akcentem położonym na relację Kościoła łacińskiego z Kościołem prawosławnym.

Wyjątkowe miejsce w dziejach chrześcijańskich dążeń do wzajemnego poznania, zrozumienia, wybaczenia zła, pojednania i jedności zajmuje postać św. Franciszka z Asyżu (1181-1226). W rozdziale 3,10-14 Reguły z 1223 r. opracowanej przez wielkiego zakonodawcę i twórcę duchowości umiłowania Boga i Jego stworzenia, zapisane została znamienita wypowiedź. Nawiązuje ona wprost do nakazu misyjnego przekazanego przez Jezusa Chrystusa tym wszystkim, którzy uwierzyli w Niego, zapisanego w rozdziale 28, 16-20 Ewangelii według Mateusza. Słowa Franciszka ze wskazanej Reguły stanowią właściwie potwierdzenie Chrystusowego mandatu, którego – w imię chrztu – nie można nie podjąć. W Regule Święty mówi: „(...) Radzę zaś moim braciom w Panu Jezusie Chrystusie, upominam ich i zachęcam, aby idąc na świat nie wszczynali kłótni ani nie spierali się słowami (por. Tt 3,2; 2 Tm 2,14) i nie sądzili innych. Lecz niech będą cisi, spokojni i skromni, łagodni i pokorni, rozmawiając uczciwie ze wszystkimi, jak należy (...) Do któregośkolwiek domu wejdą niech najpierw mówią: Pokój temu domowi (por. Łk 10,5). I zgodnie z świętą Ewangelią mogą spożywać wszystkie potrawy, jakie im podadzą (por. Łk 10,8)”. Łaciński przekład słów: „jak bracia mają iść przez świat” brzmi: „quomodo fratres debeant ire per mundum”. Sentencja ta zainspirowała zainicjowanie serii wydawniczej (jej redaktorzy to: Aleksander Kowalski, Rufin Zbigniew Maryjka OFM oraz Zenon Marian Styś OFM.), realizowanej od 1994 r. przez Franciszkańskiego Centrum dla Europy Wschodniej i Azji

Północnej z siedzibą w Warszawie. Z racji na ważność i aktualność tematów, problemów i zagadnień przedstawianych w serii warto przypomnieć dzieła, które ukazały się w jej ramach.

W 1994 r. opublikowany został I tom serii, opatrzony tytułem *Ewangelizacja, ekumenizm, charyzmat franciszkański*. W tomie tym redaktorzy zebrali Materiały z inauguracji Franciszkańskiego Centrum (...). Warszawa, 28 lutego 1994 oraz Dokumenty. Na początku tego tomu zamieszczone zostały referaty wygłoszone w czasie uroczystości inauguracyjnych: T. Vetralli, *Ze św. Franciszkiem z Asyżu w duchu dialogu ekumenicznego*; J. Perluzzi, *Ewangelizacja misyjna w Zakonie Braci Mniejszych dzisiaj*, T. Vetralli, *W nowym kontekście w duchu dialogu. Zaangażowanie Zakonu Braci Mniejszych w dzieło ewangelizacji Rosji*.

Wśród dokumentów podanych w tomie I znajdują się: Sobór Watykański II: Dekret o ekumenizmie (21.11.1964), Jan Paweł II: List Apostolski „*Euntes in mundum*” (25.1.1988), Zalecenia celem normalizacji stosunków (Moskwa, 17.1.1990), Międzynarodowa Komisja Mieszanej do Dialogu Teologicznego między Kościołem Katolickim i Kościołem Prawosławnym: Dokument z Freising (15.6.1990), Jan Paweł II: List do biskupów kontynentu europejskiego (31.5.1991), Papieska Komisja „*Pro Russia*”: Zasady ogólne i wskazania praktyczne (1.6.1992), Jan Paweł II: *Motu proprio „Europae Orientalia*” (15.1.1993), Międzynarodowa Komisja Mieszana do Dialogu Teologicznego między Kościołem Katolickim i Kościołem Prawosławnym, Dokument z Balamand (24.6.1993), Kard. M.I. Lubaczowski, List do Kard. E. I. Cassidy’ego (3.8.1993), Spotkanie w Genewie. Komunikat (24.3.1994).

Tom II serii opatrzony tytułem *Franciszkanizm w spotkaniu z duchowością Kościołów Wschodnich* (Warszawa 1996) składa się z dwóch części zamieszczonych w oddzielnych pozycjach książkowych. Pierwsza część to Materiały z II Sympozjum zorganizowanego przez Franciszkańskie Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej, Warszawa, 27-29 kwietnia 1995. Część druga to Dokumenty. W książce Materiały opublikowanych zostało 12 tekstów, m.in.: M. Brogi, *Geneza i obecna sytuacja Kościołów wschodnich*, T. Špidlik, *Liturgia i życie monastyczne Kościołach wschodnich*, B. Vadakkekara, *Charyzmat franciszkański a duchowość Kościołów wschodnich: indyjscy Kapucyni obrządku syro-malabarskiego*, A. Abdullah, *Wspólnota Zakon Braci Mniejszych obrządku koptyjskiego w Egipcie*, T. Matura, *Dialog miłości fundamentem duchowości ekumenicznej*, T. Vetralli, *Franciszkanizm w spotkaniu z duchowością Kościołów wschodnich*.

W drugiej części tomu II – Dokumenty, zaprezentowanych zostało kilkanaście tekstów: Sobór Watykański II: Dekret o Kościołach Wschodnich katolickich „*Orientalium Ecclesiarum*” (21.11.1964), Kongregacja Wychowania Katolickiego: Pismo okólne dotyczące studiów nad Kościołami Wschodnimi (6.1.1987), Jan

Paweł II: Posłanie „Magnum Baptismi donum” (14.2.1988), Konstytucja apostołska, „Sacri Cannes” (18.10.1990), Kard. M.I. Lubaczowski: List pasterski o jedności (25.3. / 7.4.1994), H. Schalück, Minister Generalny OFM: Obecność Braci Mniejszych w Rosji (15.10.1994), Jan Paweł II: Mar Dinkha IV, Wspólna deklaracja chrystologiczna (11.11.1994), Spotkanie w Moskwie. Komunikat (31.1.1995), Jan Paweł II: List „Magno cum gaudio” (25.3.1995), List „Rescietes Nos” (25.3.1995), List apostolski „Orientalne lumen” (2.5.1995), Kongregacja dla Kościołów Wschodnich: Dekret (2.5.1995), Jan Paweł II: Encyklika „Ut unum sint” (25.5.1995), Jan Paweł II, Bartłomiej I: Wspólna deklaracja (29.6.1995), Jan Paweł II, List apostolski na 400-lecie Unii Brzeskiej (12.11.1995).

Listę dokumentów zamyka pozycja z zakresu informacji naukowej: L. Górka, A. Kowalski, *Dokumenty papieskie od Leona XIII do Jana Pawła II* (Bibliografia).

Tom III serii pt. Głoszenie Ewangelii w Europie Środkowowschodniej zawiera: Materiały z III Sympozjum zorganizowanego przez Franciszkańskie Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej. Warszawa, 22-24 kwietnia 1996 (część pierwsza) oraz Dokumenty (część druga). Tom ten prezentuje teksty 14 referatów, m.in.: B. Cywiński, *Panorama religijna Europy Środkowowschodniej*, Augustyn (Nikitin), *Działalność misyjna Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego*, S. Prejman, *Głoszenie Ewangelii w Rosji w ramach tradycji luterańskiej*, A. Ranne, *Liturgia prawosławna jako katecheza*, J.S. Gajek, *Tożsamość wyznaniowa a różne przynależności: etniczna, kulturowa, religijna. Wyzwanie ekumeniczne*, T. Vetrari, *Ekumenizm dialog wymogiem ewangelizacji na Wschodzie Europy*, J. A. Merino, *Społeczeństwo postmarksistowskie a franciszkanizm*.

W tym samym – III tomie zebrano następujące dokumenty: Jan Paweł II: List do braci w biskupstwie na kontynencie europejskim (13.5.1991), Synod Biskupów, Deklaracja „Abyśmy byli świadkami Chrystusa, który nas wyzwolił” (13.12.1991), Deklaracja z Porvoo „Ku pełniejszej jedności” (1992), H. Schalück Minister Generalny OFM: Wytoczne dotyczące obecności OFM na Ukrainie (21.2.1996), Jan Paweł II: List apostolski na 350-lecie Unii Użhorodzkiej (18.4.1996), Jan Paweł II, Arcybiskup G. Carem: Wspólna deklaracja (5.12.1996), Komunikat z dwustronnego spotkania delegacji Stolicy Apostolskiej i Patriarchatu Moskiewskiego (Moskwa, 17-18.12.1996), Jan Paweł II, Aram I, Wspólna deklaracja (25.1.1997), H. Schalück, Minister Generalny OFM, Dekret erekcyjny fundacji w Rosji, Syberii i Kazachstanie (22.4.1997), Kongregacja dla Kościołów Wschodnich: Dekret erekcyjny domu obrządku Kościoła bizantyjskiego (26.4.1997).

Wymienione dokumenty mają różną rangę. Są wśród nich dokumenty ogólnokościelne – dokumenty Vaticanum II, Magisterium Kościoła, nadto oficjalne tek-

sty kongregacji rzymskich, Jana Pawła II oraz dokumenty zakonu franciszkańskiego.

Wszystkie teksty (artykuły i dokumenty) zaprezentowane w poszczególnych tomach liczą łącznie ponad 2 200 stron (połowa w językach obcych, druga połowa po polsku). *Ire per mundum* to dzieło wielkie, nie tylko z racji na liczbę wskazanych stron, lecz na ekumeniczne przesłanie, które ono niesie. Godnym podkreślenia jest fakt, iż referaty oraz dokumenty opublikowane zostały w zasygnalizowanych tomach omawianej serii w językach: angielskim, francuskim, włoskim, łacińskim oraz równoległe w przekładzie polskim. W ten sposób książki zyskały międzynarodowy i interkulturowy zasięg. Seria *Ire per mundum* powstała w ramach współpracy Franciszkańskiego Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej z Sekretariatem Generalnym Braci Mniejszych do Spraw Ewangelizacji w Rzymie oraz Instytutem Studiów Ekumenicznych im. Św. Bernardyna ze Sieny w Wenecji (Włochy). Celem serii jest nie tylko przygotowanie franciszkanów udających się do pracy ewangelizacyjnej we wskazanych rejonach świata (w tym na terenach byłego Związku Radzieckiego), ale także formowanie ducha ekumenicznego wśród tych, którzy zafascynowani św. Franciszkiem z Asyżu postanowili „pójść w świat”, by jako ubodzy (a więc wiarygodni!) głosić Ewangelię wszystkim bez wyjątku ubogim (duchowo, moralnie, materialnie), a tym samym nieść orędzie miłości, pokoju i jedności. Bardzo ważnym celem dzieła jest zachęta Kościołów różnych tradycji liturgicznych i dyscyplin do wzajemnego poznawania się, a następnie do duchowego zbliżenia.

Zaprezentowane w serii artykuły posiadają charakter naukowy. Są równocześnie mocno związane z życiem. Cechuje je pragmatyczny wymiar, co stanowi ważne wyzwanie dla ewangelizatorów – misjonarzy i ekumenistów. Słowa bowiem winny być nieustannie przekładane na czyny. Wówczas będą wiarygodne, a czyny będą „pieczęcią” słów. Seria zwraca się do wielu adresatów. Oprócz braci mniejszych – synów i córek św. Franciszka, realizujących na co dzień charyzmat Serafickiego Brata Mniejszego są nimi misjonarze – duchowni i świeccy, ekumeniści, religioznawcy, kulturoznawcy, teologowie, ale również politolodzy i dziennikarze. Z racji na cenne kompendium dokumentów, zaprezentowanych w serii *Ire per mundum* powinni ja dostrzec zarówno kapłani (nie tylko w Tygodniu Modlitw o Jedność Kościoła), ale i klerycy przygotowujący się do kapłańskiej posługi jedności i zgody z Bogiem i drugim człowiekiem.

Wartość omawianej serii wyraża się również w jej interdyscyplinarności. W ten sposób staje się ona dostępna szerokiemu gronu odbiorców, tym zafascynowanych i interesujących się duchowością franciszkańską oraz tym, których zajmuje problematyka Europy Wschodniej i Azji Północnej.

Eugeniusz Sakowicz, Warszawa